

د بیا رغونې او پراختیا نړیوال بانک د بین المللي پراختیا ټولنه

انسپکشن پینل

1818 ایچ کوڅه شمال مغرب
واشنگټن ډی.سی 20433
د امریکا متحده ایالتونه

تېلېفون: (202) 458-5200
فاکس: (202) 522-0916
ای میل: ipanel@worldbank.org

الف مورتن اېروي
رئیس

آئي پي اېن غوښتنلیک آر کیو 13/01
4 جنوري 2013

د ثبتولو خبرتیا

د پلټنې غوښتن لیک

افغانستان: د قدرتي وسائلو د پائیدارې ترقی د اضافي مالیو پروجې (P116651) او د قدرتي
وسیلو د پائیدارې ترقی د پروجې دوهمه کړی (P118925)

د غوښتنې رسید

د دسمبر په 3مه کال 2012 او په 6 دسمبر 2012 پرله پسې دوه غوښتنلیکونه د پلټنې پینل ته ترلاسه شوي دي چې
په افغانستان کېني د قدرتي وسیلو د پائیدارې ترقی د پروجې (اېس ډي این آر پي، اېس ډي اېن آر پي اضافي مالیات
او ايس این ډي آر پي دوهمه کړی) د پلټنو په لړ کېني دي.

خواست کونکي

لمړی غوښتن لیک چې په پښتو ژبه کېني وه، د لوگر ولایت د مس عینک سیمې یو خپلي سړي راستولی وه. هغه
لیکي چې دی " اندېښمن یم چې د نړیوال بانک لخوا مرسته شوي پروجې چې د افغانستان د لوگر ولایت د مس
عینک په سیمه کېني ده، دغه ذکر شوي پروجې به نه یواځې ماته ځاني زیان وړوي بلکه ځما د سیمې ټول
اوسیدونکي به هم ددې نه متاثره شي. زه غواړم چې د نړیوال بانک انسپکشن پینل نوموړې پروجې په سمه توګه له
سره اوګوري. " سربیره په دې هغه بیانوي چې " دا زموږ لپاره ناممکنه پاتي شوي ده چې ددې پروجې د پلي کیدو
په اړه کاري او مهم معلومات لاس ته راوړو. " خواست کونکی وائي چې دده شناخت دې پټ اوساتل شي. دی
خپله خبره داسې رانغاړي چې د "آرچ انټرنیشنل یو دستاویزي راپور" ته اشاره کوي او لیکي چې دا " سندونه ټول
په ټوله زما د نظر عکاسي کوي. "

په دري ژبه لیکلي سرپاني سره دوهم غوښتن لیک د کلتوري میراث د احیا ټلوالې (آرچ) د خپل کابل د دفتر نه
راستولی دی. ددغې غوښتن لیک ملاتړ په وطن کېني میشت او د افغانستان نه بهر اوسیدونکو دواړه قسمه افغانانو
کړی دی. دوي آرچ خپل نمائنده ګاللی دی. دې غوښتنلیک سره دوه پرلیکه (ان لائن) عریضې هم مل دي کومي
چې د بهرني هیوادونو کېني میشت افغانانو پرمخ بوتلي دي.

دغوښتنلیک ترلیرلو تر وخت دا عریضې شپېته زره او پنځوست زره کسانو لاس لیک کړي وي. [1] دا په دغه
مقصد شوي یو بل کمپان ته هم اشاره کوي کوم چې د تهاني لیند دوو تنظیمونو خپور کړی دی. آرچ بیانوي چې
ددوي د درځنو په شمیر د خپلو هغو غړو لپاره کار کوي کوم چې د متاثره سیمې اوسیدونکي دي. دغه خلق "د
عکس العمل په باب اندېښمن دي". غواړي چې ددوي په استاذیتوب دې دغه غوښتنلیک وسپاري او خواست کړي
چې افغانستان کېني د کوم اوسیدونکي شناخت ظاهر نه کړل شي، په دې چې د چا ذات ته څه زیان ونه رسي.

دواړه غوښتن لیکونه به په شریکه سره "دا غوښتن لیک" بلل کیږي، ترڅو چې په بل ډول ځانګړي بیان شي.

دغه پروژه

غوښتنلیک خپلې اندېښنې د درېو پروجو په باب ښکاره کوي. دې ته نړیوال بانک مالیاتي مرسته ورکوي. نامې ئې په دې ډول دي. د افغانستان – د قدرتي وسائو د پائیداري ترقی پروژه (ایس ډي این آر پي)، ایس ډي این آر پي د اضافي مالیو پروژه او د ایس ډي این آر پي دوهمه برخه.

ایس ډي این آر پي، ورپسې د اضافي مالیاتو پروژه د ائي ډي ای هغه کمک دی چې د نړیوال بانک د اېګزیکیټیو بورډ ډائریکټرانو ئې پرله پسې د جون په شمله 2006 او په یولسم جون 2009 منظوري ورکړي وه. ایس ډي این آر پي دوهم ټوک د بازتوانی یو بیړنی ګرانت وه. چې بورډ په 31 می 2011 منظور کړی وه. ایس ډي این آر پي تړل شوی ده او ایس ډي این آر پي اضافي مالیات پرانستې ده او د غوښتنلیک ترلاسه کیدو ترنیتي (6 دسمبر 2012) پورې 49.10 فیصده خرڅ شوی وه. ایس ډي این آر پي دوهم ټوک د غوښتنلیک د وصولی ترنیتي 6.14 فیصده صرف شوی وه.

د ایس ډي این آر پي پروجې د دوهمې برخې سند بیانوي چې ترقیاتي موخه ئې "د ماینونود وزارت (MoM) او ملي ماحولیاتو د ساتنې ادارې (NEPA) ته مرستې ورکول دي، چې نور د ښه کیدلو ګنجائش پکښې پیدا کړي. چې په سوچه او عاملانه ډول سره د معدنیاتو د منابعو د پراختیا چارې منظمې کړي. په دې غرض چې د شخصي موسسو پراختیا وده او مومي." د ایس ډي این آر پي او ایس ډي این آر پي اضافي مالیاتو د پروجو د یوې برخې په توګه نړیوال بانک په عینک کښې د مس د منابعو د راویستلو د کار بشپړ کولو مرسته اوکړه. د ایس ډي این آر پي دوهم ټوک کښې د عینک د درنګونو د پراختیا په کار د څارنې مرسته او د ماحولیاتو او سماجی اړیکو په اړه د چوکاټ جوړولو تیاری کول دي. دې کښې د عینک د اثارو د ساتنې شرط هم شامل دی. په عینک کښې د مس د درنګونو اټکل شوی کار د غوښتن لیک موضوع ده. [۱]

ایس ډي این آر پي اضافي مالیات او ایس ډي این آر پي دوهمه برخه په ماحولياتي کچ د "ب" درجې په زمره کښې اچول شوي ده. ایس ډي این آر پي دوهم د ماحولياتو د جانچ تګلاره متحرک کړې ده. (OP/BP 4.01)، د ثقافتی مواد وسائو پالیسي (OP/BP 4.11)، او د جبري یا غیراختیاري هجرت (بی کوره کولو) پالیسي (OP/BP 4.12).

ایس ډي این آر پي دوهم کښې د حکومت سره د حفاظتي ضرورتونو په مطابق د هغې په عمل درآمد کښې مرستې کول دي، خلقو ته د اطلاعاتو څرګندونه او د خلقو سره د مشاورت پروسه شامله ده. ایس ډي این آر پي دوهم کښې دا هم شامله ده چې په افغان حکومت باید ددې عزم اظهار تیار کړي او دا خبره یقیني کړي چې دا پروژه د ماحولياتو او سماجی اړیکو د چوکاټ (ای ایس اېف اېم) پر مطابق تیاره شي. ورسره د بیا آبادکاری د پالیسي داسې چوکاټ، چې بانک ته د قبولیت وړ وي، په دې چې دا خبره یقیني کړل شي چې د آی ایس اېف مطابق د معدني برخې څار اوشي او په منظم ډول پرمخ بوتل شي.

[۱] دغه عربيضې په ترتیب څخه عنوان لري او په دغه لیکو پرتې دي. جمهور رئیس حامد کرزی: د مس عینک قديمي ساحه له وړانې څخه اوژ غوره. او ماحوليات د نقصان نه اوساته

<http://www.change.org/petitions/president-hamid-karzai-prevent-destruction-of-ancient-site-of-mes-aynak-the-environmental-damage-3>

او ځمونږ پرون سنبال کړه. یونیسکو ته اووايه چې مس عینک د هغه ځایونو په جدول کښې ځای کړي چې د خطر سره مخ دي.
<http://www.change.org/petitions/save-our-past-ask-unesco-to-include-mess-aynak-on-the-list-of-endangered-sites>

[۲] په کال ۲۰۰۴ کښې یو شریکت ته د عینک د مس پانګې په دېرش کلنه اجاره ورکړل شوي وي. کمپنی هلته یو کامپ جوړ کړو، ولی د کنستني په کار ئې لا تراوسه لاس نه دي پورې کړي.

په خواست لیک کښې اوچت کرل شوي اندېښنې

په غوښتن لیک کښې په ځانگړو سماجي او ماحولياتي چارو باندې د اندېښنو څرگندونه شوي ده. د لوگر ولايت د عینک / مس عینک د مس د درنگونو منصوبه شوي مائینونو پروژه (چې وروستو به ورته د مائینونو پروژه وایو) درخواست یا غوښتن لیک کښې هغه ځایونه ته گوته نیول شوي ده چرته چې په ممکنه ډول د لوگر ولايت اولس ته د زیان رسیدو امکان دی او په دې باب د نړیوال بانک بې پرواهي ته گوته نیونې کيږي.

د اوبو کمی، ماحولياتي ککړتیا او په زراعت اثرات

خواست کښې ویرې څرگند کرل شوي ده چې د معدن د استخراج لپاره به د بارودي موادو او زهرجن کیمیاوي موادو نه استفاده اوشي، دغه شتيان به د مزکې لاندې د اوبو زیرمو ته کوز شي او اوبه به څړوبې کړي. خواست کوونکي ویريږي چې د معدن د استخراج کار ډېرو اوبو ته اړتیا لري او داسې به د اوبو زېرمې، کاریزونه او چیني وچي شي. دوي بیانوي چې د لوگر ولايت د کرکروندې لپاره ډېره مهمه سیمه ده. په دې کښې محمداغي سیمه هم شامله ده، چرته چې د مس عینک درنگونه وجود لري، ددغې سیمې اوسیدونکي زیات تره په زمینداري تکیه کوي او غنم او سبزیانې کوي، د میوو باغونه ساتي. دوي مخکښې بیانوي چې "زراعت د یو جامع او روایتی اوبه خور په نظام تکیه کوي (کاریز)". ددې ځایي خلق به بیا نه شي کولی چې د څښاک، څارویو او کښت لپاره اوبه ولري. دا غوښتن لیک د فضله موادو د سنبالینت او ورسره تړلې د زهرجن مواد له امله د هوا د خچنتیا د ستونزو په باب فکر مندي بنائې چې په نتیجه کښې به ئې د مزکې بسکلا کښې بدلون راشي.

بیا آبادکاري

د غوښتنلیک تر مخه څه ځمکه لا پخوا د معدن د پرېوې لپاره حکومت ضبط کړی ده. درخواست دعوی کوي چې کوم څوک د خپل کوره بې ځایه کرل شول، هغوي ته اووئیل شول چې باید ځان ته په خپل خرڅ کورونه آباد کړي او دا چې ډېر پکښې لا تراوسه د سر سیوري نه لري. علاوه پر دې، په دغه اختصاص شوي مزکه باندې ستانکزی قبیلې د ملکیت دعوی لري او د عینک خلقو ته ئې گواښ ئې کړی چې ددوي دې په دغه خاوره قدم نه بردي گڼي د ستانکزیو د تند غبرگون سره به مخ شي. غوښتن لیک بیانوي چې د ژوندې پاتې کیدو لپاره څه متبادل ځایي ورته نه دی ورکړل شوی. ترڅو چې په راتلونکې کښې د بیدخلی تعلق دی، نو هیچا ته پته نشته چې کوم کلي به پاڅول کيږي. دغه رنگ دا هم معلومه نه ده چې څومره خلق به متاثره کيږي.

غریز کمزوري اقلیتونه (کوچیان)

غوښتن لیک بیانوي چې په متاثره خلقو کښې کوچیان هم شامل دي، دا روایتی خانه بدوش څاروي ساتي. چې په افغانستان کښې د ملل المتحد ماموریت (مشن) مجروحه اقلیت گمارلي دي. (UNAMA)

د مس عینک د ثقافتی ورثي ساتنه

غوښتن لیک بیان کوي چې د مس عینک د تاریخي ښار اثار، د کوم په باره کښې چې ددوي دعوی ده چې "پومپي Pompeii ښار سره په مماثلت" دا ښار اوس هم هاغه ځایي د مزکې لاندې خوندي دی، چرته چې د معدن د راویستلو تابیا شوي ده. دا بیانوي چې مس عینک د لرغون پیژندنې په ترڅ کښې ډېر مهم حیثیت لري

ځکه چې دا د زرگاو کاله پخواني افغان تاریخ په اړه خورا معلومات ورکولو کښې معرفت ورکولی شي.^[۲] غوښتن لیک وائي چې "بانک په بیرې سره د اثارو د راویستلو د کار ملاتړ کوي"، کوم چې په ښکاره ډول ځان خلاصونه ده. دا، د عرضي کوونکو په اند، داسې ده لکه چې په بیرې سره راویستلی یو سپک شی چرته په اسانه په یو موزیم یا گودام کښې د کیښودلو وړ وگرځي. دوي فکر کوي چې د دې اثارو د تخریب نه پس ددې بیا هیڅ بل نعم البدل نه شي کیدلی. دوي وائي چې د غوریز ټاکنې لارې هڅه او متبادل لټون چرته نه دی شوی. او د بانک په سرپرستی کښې د اثار قدیمه په اړه شوی سروی په ټول پوره نه ده. غوښتن لیک بیانوي چې په سروی کښې د اعلی قسمة اعدادوشمار (معلوماتو) راغونډولو تکنیک نه دی استعمال شوی. دوي وائي چې کچري موجوده پلان پرمخ بوتل شو نو د مزکې لاندې خوندي اثار به بیا چري هم د راویستلو جوگه پاتې نه شي او یو خوا تاریخ سره تړلي خوندي معلومات به د همیش لپاره پناه شي او افغانان به متاثره کړي. نو بل خوا به د بحث وړ سائینسي تاریخ پاتې راشي. غوښتن لیک یادونه کوي چې دغه میراثي موقعیت د سیلانیانو د جذب او توجه مرکز گرځیدلی شي او ددې درکه افغانستان ته په ائینده کښې د خورا زیات عاید سرچینه جوړیدی شي.

د معلوماتو څرگندونه

غوښتن لیک بیانوي چې "مونږ سره اړوند او لازم معلومات نه دي شریک شوي. مونږ د اوږدې مودې راسي په هڅه کېږي یو چې د پروجې په اړه څه نا څه معلومات لاس ته راوړو خو نه یو بريالي شوي". له دې امله د ماینونو پروجې په سیمه پرته څلور په ذهنونو کېږي بلا پښتنې اوچتې شوي دي او دې سوالونو دوي پرېشانه کړي دي. لکه دوي به دا معدن په څه ډول استخراجوي؟ ایا دوي به په ساحه کېږي چاودنې کوي؟ ایا د زهرجنو کیمیاوي موادو څخه به استفاده کېږي؟ ایا کیدای شي دا زهرجن کیمیاوي مواد له ځمکې لاندې د اوبو زېرمو او چینو کېږي گډ شي؟ درخواست کندگان تکراروي چې تراوسه د ماحولیاتو په اړه سم تشخیص نه دی عام کړل شوی او ددوي د معلوماتو مطابق تراوسه امکانې سروی د افغانستان د حکومت، د نړیوال بانک یا د بل کوم حصه دار له خوا نه ده کړل شوي، "په داسې حال کې چې سخکال (2013) کېږي معدن د رابستنې په کار لاس پورې کېږي".

مشاورت

غوښتن لیک دعوی کوي چې "د نړیوال بانک له خوا داسې هیڅ هڅه نه ده شوې چې په مناسب ډول [د لوگر ولایت اولس] د پلان په اړه خبر کړي. دا به دوي څه رنگ متاثره کوي یا دا کوم قسم خطرات لري". غوښتن لیک زیاتوي چې "حکومت د اوسیدونکو ځمکه د اوسیدونکو بې تپوسه د یو قانون جاري کولو نه پس نیولې ده".

د ماحولیاتو (چاپیریال) او ټولنيزې پروسي انگیرنه

غوښتن لیک بیانوي چې په اول سر کېږي د نړیوال بانک مالیات د "سي C" د ټولې په ارتباط سره راوړل شوي وو او وروستو ئې پورجگونه اوشوه او "بي B" ټولې کېږي واچول شوه او تکراروي چې په لمړي سر کېږي په لاندې کچ د ټولې کولو په جریان کېږي شوي فیصلي او پلانونه د نازکې مرحلې په وخت متاثره شوي دي. ددې نه ددې حقیقت اشکاره کېږي چې د بدیل ټاکنو سره د معدن د طریقو متبادل انتخابونو کولو پروخت په معقول یا مناسب انداز لټون نه وو شوی.

غوښتن لیک زیاتوي چې مهمتیا د "ماحولیاتي عکس العمل د تشخیص او د ماحولياتي خطراتو کمولو د منصوبي ده" چې د آزادو ماهرینو لخوا د جائزي اخیستو نه پس عامه کړل شوي وي، او د "معدن د کنستنې د پاره د امکاناتو جائزه او د ساحې په مهم حصه کېږي د کم نه کمې ورثې د خوندي کولو د مقصد مرام".

د غوښتن لیک ثبت کول

پینل په پام کېږي نیولې چې هغه وخت چې غوښتن لیک سپارل کیدلو، دا تصدیق شوی دی چې غوښتن لیک د هاغه واره بنیادي ضرورتونو په ټول پوره دی کوم چې د ثبت کولو لپاره لازم وي. پینل د کلتوري میراث د احیا ټولې د ستانزو سره لیدل کړي دي، همدغه رنگ څو واري ئې د نړیوال بانک چارواکو سره کتل کړي دي، په دې غرض

[3] غوښتن لیک د مس عینک په باب داسې لیکي: "عینک د رېښمو په سرک پروت و. څواوشا پنځه زره کاله اگاهو دا سیمه د معدن د رابستنې لپاره معلومه کړل شوې وه. د کبانو او د معدنیاتو د پیداوار له قبله په عینک کېږي یو مالدار بودهاتي ښار په وجود کېږي راغلو. د غرونو په سرونو د جوړولو قلاگانو او فسیلونو کېږي راگیر دي ښارني مختلف مذهبي کرکچونه او اثار خوندي ساتلي دي. دا په بیلابیلو تجارتی او اوسانی په اولسوالو کېږي تقسیم وه. دغه څه نن سبا د خاورو لاندې پراته دي. دا د پومپي Pompeii ښار سره ډېره پرتله لري. ددې د سانیسي کره کتنې قیمت ډېر واضح دی. دا د پخواني معدنو د پیداوار او تجارت په باب مونږ ته خورا زیات معلومات راکولی شي. کرافت، کالیو او داسې نوره پانگه د ارب یوه بهترینه نمونه ده. نور شیان چې لا د چا لاس ته تراوسه نه دي راغلي. او داسې نور".

ا چې د غوښتن لیک شا ته پرته عواملو باندې ځان پوهه کړي. او د نړیوال بانک په افغانستان کېږي د معدن په چارو کېږي د شرکت جاج واخلي.

پینل تصدیقوي چې غوښتن لیک د کم نه کم دوه څلور وړاندې کړی دی، په دې تعلق چې پروجې نړیوال بانک مرسته کړی. د بانک د مالیاتو لگښت هم لا 95 فیصده ته نه دي رسیدلی. خواست کونکي ټینگار کوي چې دوي د نړیوال بانک ملاتړ شوو فعالیتونو نه متاثره شوي دي او خواست کندگان د مجروحیت داسې مسنلي راپورته کړي چې په ظاهره توگه معقول جواز لري چې دا د بانک د مرسته کړل شوو هلوځلو نه، او په وئیل شوي توگه د بانک

د عمل یا د تیروتنې له سببه مینځ ته راغلي دي. غوښتن لیک د پیروډ یا وصولی په اړوند نه دی او دا په داسې موضوع دی چې له دې نه اگاهو پینل په دې اړه څه سپارښتنې نه دي کړي.

ددې نه علاوه، غوښتن لیک بیانوي چې دوي په غوښتن لیک کښې بیان شوو ستونزو په باب د خواست رالیرلو نه اگاهو خپلې اندېښنې په څو کرته د نړیوال بانک مخې ته راوړي دي. پینل فکر کوي چې د بالا ذکر شوو اندېښنو په ارتباط دا غوښتن لیک زموږ پام د بانک یو شمیر پالیسو او کړنلارو ته راگرځوي.

لکه څنگه چې د ائي دي ای د قرارداد د لیکني 17نمبر پاراگراف یا برخه ده، چې پینل پرې جوړ شوی دی، بیان کيږي چې د پینل رئیس به " لازمي طور ایگزیکتیو ډائریکټران او د بانک صدر د داسې قسمه غوښتن لیک نه په بیره خبروي چې په هغې کښې د د پلټنې خواست شوی وي". او ددې لیکني په لاره، باید تاسو خبر کړم چې ما په څلورمه جنوری 2013 کوم چې ددې لیکني د اجرا نیټه هم ده، دا غوښتن لیک د انسپکشن پینل په رجسټر کښې ثبت کړو.

لکه څنگه چې د ائي دي ای د قرارداد د لیکني 18نمبر پاراگراف یا برخه، او د " بورډ د پلټنې پینل د دوهمې بیاکتنې " (د 1999 تصریحات) برخه دوهم او اتم ده، باید د بانک چارواکي تر پنځمې فروری 2013 پورې پینل تبه او د پلټنې په غوښتن لیک کښې اوچت کړل شوو سوالونو ته ځواب او وائي. موضوع ښائي چې چارواکي دي باید د غوښتن لیک دا موضوع د کال 1999 د تصریحاتو د پیراگراف دریم او څلورم په رڼا کښې اوگوري.

هرکله چې د چارواکو ځواب ترلاسه شي، نو پینل به، لکه څه رنگ چې د 1999 په تصریحاتو او د قرارداد په 19مه برخه کښې ده " دا به ټاکل کيږي چې ایا دا غوښتن لیک د هغو شرائطو د معیار سره سمون خوري کوم چې د قرارداد په برخه 12مه او 14 مه کښې بیان شوي او دغه رنگ باید ایگزیکتیو ډائریکټرانو ته سفارشات جوړ کړي چې که غواړي د معاملي تحقیقات دي اوکړي.

غوښتن لیک د آئي پي اېن خواست نمبر آر کیو 13/01 لاندې تفویض شو.

سناسو په اخلاص څخه

لاس لیک

الف مورتن اېروي
رئیس

د کلتوري میراث د احیا ټولاله (ARCH International)

مستر جیم یونگ کیم، صدر
د بین المللي پراختیا ټولنه

ایگزیکتیو ډائریکټران او نور اختیارمن
د بین المللي پراختیا ټولنه